

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Η Ελλάδα μέσα από λέξεις και εικόνες»

Συγγραφή: ΕΥΑ ΖΑΡΚΟΓΙΑΝΝΗ

Εφαρμογή: ΦΩΤΕΙΝΗ ΜΗΤΣΩΝΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η Ελλάδα μέσα από λέξεις και εικόνες

Εφαρμογή σεναρίου

Φωτεινή Μητσώνη

Δημιουργία σεναρίου

Εύα Ζαρκογιάννη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

3^ο Γυμνάσιο Νίκαιας

Χρονολογία

Από 017/10/2014 έως 09-03-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, 1η Ενότητα: *Η Ελλάδα στον κόσμο* (Α΄ Μέρος: Εισαγωγικά κείμενα & Δ΄ Μέρος: Η επιλογή της λέξης)

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

13 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος: εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: Glogster, wiki τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Όπως αναφέρει και η δημιουργός του σεναρίου: «Για την εφαρμογή του σεναρίου [ήταν] απαραίτητη τόσο η ύπαρξη εργαστηρίου πληροφορικής όσο και ο επαρκής εξοπλισμός της τάξης (διαδραστικός πίνακας). Βασική προϋπόθεση [ήταν] η εξοικείωση τόσο του εκπαιδευτικού όσο και των μαθητών:

α. Με τη χρήση και διερεύνηση ελεύθερων λογισμικών ([Glogster](#)) και με την πλοήγηση στο διαδίκτυο. Η κατασκευή πλατφόρμας wiki για το μάθημα [προϋπέθετε], επίσης, σχετική γνώση και ενασχόληση.

β. Με τη διδασκαλία σε ομάδες.

γ. Με τη διδασκαλία σε πλαίσιο κριτικού ψηφιακού γραμματισμού.»

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Εύα Ζαρκογιάννη, Η Ελλάδα μέσα από λέξεις και εικόνες, Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου «οι μαθητές δουλεύοντας σε ομάδες

[ενεπλάκησαν] σε διαδικασία αναπλαισίωσης της σημασίας των λέξεων σε διαφορετικά σημειωτικά πλαίσια, τα οποία [ξεκινούσαν] από τον κλασικό γραμματισμό και [κατέληξαν] στον ψηφιακό κριτικό γραμματισμό. Ιδιαίτερη έμφαση [δόθηκε] στην ανάδειξη της εικόνας ως σημαντικού επικοινωνιακού μέσου μετάδοσης μηνυμάτων, το οποίο δεν είναι ουδέτερο σε σχέση με το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον παραγωγής και μετάδοσης του. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές [διερεύνησαν] τη λειτουργία των λέξεων αποδομώντας πολυτροπικά κείμενα, εικόνες. [Συνέδεσαν] έτσι τη σημασία της λέξης και της εικόνας και των μεταξύ τους σχέσεων με τη μεταβαλλόμενη κοινωνικοπολιτική και οικονομική πραγματικότητα. Η διαδικασία αυτή [πραγματοποιήθηκε] σε ένα συνεργατικό περιβάλλον μάθησης και αυτενέργειας. [Κατέληξε] στην παραγωγή από τις ομάδες των μαθητών ενός πολυτροπικού κειμένου, που [ενσωμάτωσε] χαρακτηριστικά της νέας ψηφιακής κειμενικής πραγματικότητας, συγκεκριμένα μιας ψηφιακής αφίσας, την οποία παρουσίασαν στους συμμαθητές τους.» Οι ίδιες δράσεις και με το ίδιο σκεπτικό πραγματοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή του σεναρίου, όπως σχεδιάστηκαν.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τη δημιουργό του σεναρίου «για την υλοποίηση του παρόντος σεναρίου υιοθετούνται στοιχεία του κινήματος των *πολυγραμματισμών* (multiliteracies), στο πλαίσιο του οποίου η επίδραση των νέων τεχνολογιών διαμόρφωσε μια νέα πραγματικότητα, στην οποία το νόημα παράγεται πολυτροπικά, δηλαδή με την αξιοποίηση όλο και περισσότερων σημειωτικών τρόπων. Οι γραπτοί-γλωσσικοί *τρόποι σημείωσης* (semiotic modes) είναι πλέον αναπόσπαστο μέρος των οπτικών, ακουστικών και χωρικών τρόπων, για την ανάλυση των οποίων απαιτείται ένα νέος πολυτροπικός γραμματισμός (Kalantzis & Cope 1999). Κατά συνέπεια η έννοια των πολυγραμματισμών συμπεριλαμβάνει και τον οπτικό γραμματισμό (ή

οπτικοακουστικό γραμματισμό), ο οποίος σύμφωνα με τους Kress & Van Leeuwen (2001) ορίζεται ως η ικανότητα όχι μόνο κατανάλωσης και κριτικής αποτίμησης αλλά δημιουργίας οπτικών εννοιών και παραγωγής οπτικών μηνυμάτων. Η ανάδειξη της εικόνας ενισχυόμενη λοιπόν από τον πολυπολυτισμικό χαρακτήρα των σύγχρονων κοινωνιών και από τις αλλαγές που επέφερε στην επικοινωνία η διάδοση της σύγχρονης τεχνολογίας περιόρισε τόσο την έκταση όσο και τη νοηματοδότηση των λέξεων σε σχέση με τον παραδοσιακό έντυπο λόγο (Kress 2000).

Στόχος του σχολείου στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού (στοιχεία του οποίου αξιοποιεί η πρόταση των πολυγραμματισμών) είναι να καλλιεργήσει στους μαθητές την κριτική ικανότητα να αξιοποιούν τη λεξικογραμματική για ανάγνωση της σύνθετης επικοινωνιακής πραγματικότητας (Κουτσογιάννης 2010: 91-92). Επομένως, οι γνώσεις για τη γλώσσα στο πλαίσιο του κριτικού γραμματισμού αξιοποιούνται ως εργαλεία για την αποκάλυψη και συζήτηση της βαθύτερης ιδεολογίας που διαπερνά τον κειμενικό και κοινωνικό μας περίγυρο (ό.π.: 90). Λαμβάνεται, παράλληλα, υπόψη το θεωρητικό μοντέλο του ρόμβου της γλωσσικής εκπαίδευσης (Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012), το οποίο αφορά τις γνώσεις για τη γλώσσα, τις γνώσεις για τον κόσμο, τους γραμματισμούς, τις διδακτικές πρακτικές και βέβαια τις ταυτότητες των μαθητών.

Αξιοποιώντας το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο επιδιώκεται να ασκηθούν οι μαθητές στην παραγωγή και στην κατανόηση πολυτροπικών κειμένων στα οποία συνυπάρχουν διαφορετικά σημειωτικά συστήματα (γλώσσα, εικόνα, ήχος κλπ..) έχοντας ως βάση την αναζήτηση της αλληλεπιδραστικής τους σχέσης στην κατασκευή ποικίλων νοημάτων (Κουτσογιάννης 2010: 97). Στο νέο σημειολογικό περιβάλλον που δημιουργείται η πολυτροπικότητα προϋποθέτει να αναπτύξουν οι μαθητές δεξιότητες κατανόησης των νοημάτων που παράγονται από αυτήν και των διαδικασιών μέσω των οποίων παράγονται (Χατζησαββίδης 2011).

Το παιδαγωγικό πλαίσιο εφαρμογής των παραπάνω αντλεί βασικές αρχές από τη θεωρία του *κοινοτικού εποικοδομητισμού* (communal constructivism), σύμφωνα με

τον οποίο οι μαθητές οικοδομούν τη γνώση τους ενεργά *μαζί* με τους άλλους και *για* τους άλλους σε ένα συνεργατικό περιβάλλον (Holmes et.al. 2001). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, έγκειται στη συμμετοχή του στη διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης και ο ρόλος του μαθητή είναι ενεργός ως δημιουργός και παραγωγός της πληροφορίας και όχι ως απλός αποδέκτης. Τέλος, η διαδικασία της αξιολόγησης δίνει έμφαση σε ποιοτικές περιγραφές και λιγότερο σε ποσοτικές και απαιτεί την ενεργητική συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων (μαθητών και εκπαιδευτικού) στη «συνεταιριστική οικοδόμηση της» (Σαπουντζής 2011: 167-168).» Η ίδια θεωρητική προσέγγιση ακολουθήθηκε και κατά την εφαρμογή του σεναρίου.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Σκεπτικό

Σύμφωνα με τη δημιουργό του σεναρίου «οι λέξεις, οι εικόνες και τα νοήματα που προκύπτουν από τον συνδυασμό τους κυριαρχούν στη ζωή μας. Στη νέα κειμενική πραγματικότητα που δημιουργείται από την αξιοποίηση και χρήση των ΤΠΕ τα πολυτροπικά κείμενα κυριαρχούν. Ο κλασικός γραμματισμός δίνει μεγαλύτερη έμφαση στο λεκτικό μέρος της επικοινωνίας. Από τη στιγμή που οι μαθητές δεν έρχονται σε επαφή και δεν αποδομούν πολυτροπικά κείμενα, δεν προχωρούν σε μια ολοκληρωμένη «ανάγνωση» παρόμοιων κειμένων. Τα προσεγγίζουν και τα ερμηνεύουν επιφανειακά με βάση την πρώτη εντύπωση και συχνά μένουν προσκολλημένοι στο λεκτικό μέρος των κειμένων αγνοώντας τη σημειωτική της εικόνας και τα μηνύματα που μεταφέρονται μέσω αυτής. Στο πλαίσιο των νέων γραμματισμών και της νέας κειμενικής πραγματικότητας η εξοικείωση με την προσπέλαση, αλλά και την παραγωγή ψηφιακών πολυτροπικών κειμένων καθίσταται επιτακτική ανάγκη. Η επιτυχής επιλογή μιας λέξης, συνεπώς, δεν αφορά μόνο κείμενα κλασικού γραμματισμού, αλλά και κείμενα πολυτροπικά, όπου πρέπει να

ανιχνευθεί η νοηματοδοτημένη σύνδεσή της με τους άλλους σημειωτικούς τρόπους, όπως για παράδειγμα με τις εικόνες. Η πορεία που ακολουθείται ξεκινά από την απλή ανάγνωση μιας εικόνας από τους μαθητές, προχωρά στην ανακάλυψη και στη δόμηση του νοήματος που κρύβεται πίσω από αυτή την πρώτη ανάγνωση και καταλήγει στην έκφραση προσωπικών νοημάτων και ταυτοτήτων μέσα από τη δημιουργία ενός δικού τους ψηφιακού κειμένου, μιας ψηφιακής αφίσας. Στη σύλληψη του συγκεκριμένου σεναρίου λήφθηκε υπόψη ως παράμετρος η ισχύουσα σχολική πραγματικότητα, καθώς και η δυνατότητα αναπλαισίωσής της μέσα από τη συμμετοχή των μαθητών στην παραγωγή της γνώσης και την ανάδειξη των ταυτοτήτων τους.» Το ίδιο σκεπτικό διέπει και την εφαρμογή του σεναρίου.

Στόχοι

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- «Να συσχετίσουν συγκεκριμένα κειμενικά είδη που προκύπτουν από το συνδυασμό λέξεων και εικόνων, όπως αφίσες και σκίτσα, με τη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα.
- Να διακρίνουν την οπτική γωνία του δημιουργού πίσω από το κειμενικό είδος της αφίσας/ του σκίτσου.
- Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι σε σύγχρονα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα και να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο αυτή μεταβάλλεται ανάλογα με την οπτική γωνία του δημιουργού και του «αναγνώστη» στο εκάστοτε κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον, αλλά και πλαίσιο επικοινωνίας.»

Γνώσεις για τη γλώσσα

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- «Να αντιληφθούν τη σημασία που έχει η επιλογή της κατάλληλης λέξης στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα ενός κειμένου.

- Να κατανοήσουν ότι η επιλογή και η χρήση μιας λέξης καθορίζεται από τη σημασία που αυτή αποκτά σε σχέση με το συγκεκριμένο της.
- Να αποδομούν πολυτροπικά κείμενα ως αναγνώστες και να τα επαναδομούν ως δημιουργοί τους.
- Να αντιληφθούν τη σχέση της λέξης με άλλους σημειωτικούς τρόπους, όπως η εικόνα, σε πολυτροπικά κείμενα, όπως οι αφίσες.»

Γραμματισμοί

Γλωσσικός-Κλασικός γραμματισμός

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου οι μαθητές εξοικειώθηκαν

- «Με το να αναγνωρίζουν τη σημασία των κατάλληλων λέξεων και εικόνων στον λόγο.
- Με το να χρησιμοποιούν και να επιλέγουν τις κατάλληλες λέξεις και εικόνες στο λόγο.»

Νέοι γραμματισμοί

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- «Να ασκηθούν στη διερεύνηση, αξιοποίηση και χρήση ψηφιακών περιβαλλόντων και νέων πρακτικών γραμματισμού. Οι τεχνολογίες λειτουργούν στο πλαίσιο αυτό ως μέσο δημοσίευσης, ως περιβάλλον εργασίας αλλά και ως μέσο παραγωγής κειμένων.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες οπτικού γραμματισμού, ο οποίος αποτελεί συστατικό στοιχείο της σύγχρονης πολυτροπικής επικοινωνίας, αποδομώντας το κειμενικό είδος της αφίσας.»

Κριτικός γραμματισμός

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου, «κύριος στόχος του σεναρίου είναι η μύηση των μαθητών στην ανάγνωση, αποδόμηση και επαναδόμηση κειμενικών ειδών μέσα στο πλαίσιο της νέας κειμενικής πραγματικότητας. Δίνεται ιδιαίτερο βάρος στη

διερεύνηση της οπτικής γωνίας και της κοινωνικοπολιτισμικής πραγματικότητας, αλλά και του επικοινωνιακού πλαισίου που υπάρχει πίσω από την παραγωγή και την κατανόηση κειμενικών ειδών, τόσο από την πλευρά του δημιουργού όσο και από την πλευρά του αναγνώστη.»

Η ίδια στοχοθεσία υιοθετήθηκε και κατά την εφαρμογή του σεναρίου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου: «Με βάση την πρώτη ενότητα του σχολικού εγχειριδίου που αφορά τη θέση της Ελλάδας στον κόσμο τέθηκε στους μαθητές η παρακάτω ερώτηση ως αφετηρία προβληματισμού: *Ποια είναι σήμερα η εικόνα της Ελλάδας στον κόσμο και ποια η θέση της; Πώς κρίνετε εσείς αυτή τη θέση;* Η ερώτηση αυτή αποσκοπούσε στο να συνδέσει τη συγκεκριμένη σχολική ενότητα με τη σύγχρονη πραγματικότητα, στην οποία η θέση της Ελλάδας βρίσκεται υπό κρίση. Άλλοτε αμφισβητείται, άλλοτε λοιδορείται και άλλοτε εξυμνείται σε σχέση με το παρελθόν της. Οι μαθητές ασχολήθηκαν με ένα σύγχρονο πρόβλημα που τίθεται με την μορφή ερώτησης από το διδάσκοντα, προκειμένου να δοθεί το έναυσμα, για να συμμετάσχουν στην όλη συζήτηση.» Η ίδια τακτική ακολουθήθηκε και κατά την εφαρμογή του σεναρίου.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα και με τη δημιουργό: «Συνδέεται με το Δ' Μέρος της 1ης ενότητας, «Η επιλογή της λέξης», αλλά και με την επίδωξη α. του ΔΕΠΠΣ (ΔΕΠΠΣ: 58) «να χρησιμοποιεί ο μαθητής κατάλληλα το λεξιλόγιο ως προς τη σημασία και ως προς το είδος κειμένων» και β. του Νέου Προγράμματος Σπουδών για το Γυμνάσιο (2011), μέσα από το οποίο τονίζεται η ανάγκη ερμηνείας του ρόλου των γλωσσικών, υφολογικών και κειμενικών επιλογών στην κατασκευή και προβολή στάσεων,

απόψεων και ιδεολογιών (Νέο Πρόγραμμα Σπουδών: 136) και η δημιουργία πολυτροπικών κειμένων από τους μαθητές, στο πλαίσιο των οποίων καλούνται να εξηγούν το αποτέλεσμα από τη χρήση διαφορετικών τρόπων (ό.π.: 143).»

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Σύμφωνα με τη δημιουργό του σεναρίου: «Οι ΤΠΕ προσέφεραν αυθεντικά περιβάλλοντα γνώσης και επικοινωνίας, όπου έγινε καλύτερα αντιληπτή η επιλογή της κατάλληλης λέξης, αλλά και περιβάλλοντα δημιουργίας από τους μαθητές, όπου ασκήθηκαν στην επιλογή της λέξης και στο συνδυασμό της με εικόνες στον πολυτροπικό λόγο.»

Κείμενα

Νεοελληνική Γλώσσα, Γ' Γυμνασίου (Βιβλίο Μαθητή):

- Μακρής, Ηλίας, [[Greece](#)], σ.11.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α Φάση (1 ώρα – 17 Οκτωβρίου 2014 – εργαστήριο Η/Υ): Εξοικείωση με τον οπτικό γραμματισμό

Στην αρχή της ώρας εξηγήθηκε ο τρόπος εργασίας και το τελικό παραγόμενο κείμενο του σεναρίου: η σύνθεση αφισών για την Ελλάδα στην επόμενη φάση του σεναρίου σε ομάδες.

Χρησιμοποιήθηκε μόνο ο κεντρικός υπολογιστής (συνδεδεμένος στο διαδίκτυο) και ο βιντεοπροβολέας. Στους μαθητές μοιράστηκε το [φύλλο εργασίας 1](#) για να διευκολυνθούν να κρατήσουν σημειώσεις από τη συζήτηση. Προβλήθηκε η εικόνα αυτή του βιβλίου και πρώτα ζητήθηκε από τους μαθητες να την περιγράψουν και να μιλήσουν για το νόημα της. Η περιγραφή ξεπεράστηκε με πολύ συνοπτικό τρόπο, γιατί ο μαθητής που πήρε τον λόγο τη θεώρησε μάλλον αυτονόητη (παρότι δεν είναι, κι αυτό αποδείχτηκε παρακάτω). Η συζήτηση λοιπόν έφθασε κατευθείαν στο μήνυμα

του σκίτσου: Κατά τη γνώμη του πρώτου μαθητή που πήρε τον λόγο ήταν ότι στην Ελλάδα μπορείς να περάσεις πολύ ωραίες διακοπές αλλά «θα σε τσουξεί η τσέπη σου», όπως χαρακτηριστικά είπε. Ένας δεύτερος μαθητής είπε ότι προβάλλει τις ομορφιές της Ελλάδας και ότι ίσως απευθύνεται σε ξένους. Κατά

Ηλίας Μακρής, περ. «Κ», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2002

τη γνώμη μου, η επιπόλαιη παρατήρηση και η υποτίμηση της περιγραφής οδήγησε τους μαθητές σε λανθασμένα συμπεράσματα σχετικά με το μήνυμα του σκίτσου. Επιμείναμε στην περιγραφή με περισσότερες ερωτήσεις που τέθηκαν από εμένα και καταλήξαμε σιγά σιγά στο μήνυμα.

Με τους μαθητές κατόπιν εστίασαμε στην κεντρική λέξη, στη θέση την οποία καταλαμβάνει, στο πώς σχετίζεται με τα στοιχεία που την πλαισιώνουν, επίσης στους κώδικες που αξιοποιούνται στο σκίτσο (εικόνα, λέξεις, αριθμοί, σύμβολα). Η συζήτηση κατόπιν στράφηκε και σε άλλα θέματα, σχετικά με το επικοινωνιακό και το οικονομικό/πολιτικό/κοινωνικό πλαίσιο του σκίτσου: Ποιος είναι ο δημιουργός, από πού προέρχεται το κείμενο, σε ποιον απευθύνεται (είναι τελικά διαφήμιση που απευθύνεται σε ξένους τουριστές ή όχι;). Καταλήξαμε ότι απευθύνεται σε Έλληνες, και συγκεκριμένα σε αυτούς που δεν έχουν την οικονομική άνεση να πληρώνουν τόσα, καθώς και σε αυτούς που εκμεταλλεύονται χρεώνοντας για τα πάντα ακριβά.

Τέλος, συζητήσαμε για το κατά πόσο μερικά αγαθά πρέπει να είναι δωρεάν ή όχι και σχολιάσαμε το σατιρικό νόημα της εικόνας. Μία από τις ερωτήσεις των μαθητών ήταν «Τι είναι σατιρικό;».

Μιλήσαμε για τους διαφορετικούς κώδικες της εικόνας αυτής (σχολιάσαμε ότι είναι πολυτροπικό κείμενο) και πώς αυτοί λειτουργούν, ειδικά στη

λέξη GR€€€€. Αξιοποιήθηκε επίσης αυτή η εικόνα, η οποία προβλήθηκε αμέσως μετά:

Σχολιάστηκε πώς το φόντο, τα χρώματα και η γραμματοσειρά συνθέτουν το νόημα, ανεξάρτητα από την ίδια τη λέξη.

Έπειτα επιστρέψαμε στην εικόνα του βιβλίου (GR€€€€) και ξεκαθαρίστηκε από τους μαθητές πώς τα χρώματα, τα σύμβολα, οι αριθμοί συνθέτουν το νόημα μαζί με την κυρίαρχη λέξη. Τέλος, σχολιάστηκε το πολιτικοοικονομικό πλαίσιο του χρόνου δημοσίευσης του σκίτσου GR€€€€. Μερικά παιδιά ήξεραν ότι τότε είχε πρωτοεισαχθεί η χώρα μας στη ζώνη του ευρώ και ότι πολλά προϊόντα ακρίβυναν εξαιτίας αυτού, και ειπώθηκε ότι αλλιώς «διαβάζεται» το σκίτσο σήμερα (κρίση, ακρίβεια, εκμετάλλευση των πάντων) και αλλιώς διαβαζόταν τότε (καινούργιο νόμισμα, το οποίο πολλοί εκμεταλλεύθηκαν ως αλλαγή για να ανεβάσουν τις τιμές των αγαθών).

Η μία ώρα ήταν άνετος χρόνος για όλη αυτήν την εισαγωγή, οι μαθητές συμμετείχαν στο σύνολό τους και κράτησαν σημειώσεις με άξονα το [φύλλο εργασίας](#). Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου: «Η εικόνα αυτή αποτελεί ένα σκίτσο

που αξιοποιεί πολλά από τα συστατικά στοιχεία του κειμενικού είδους της αφίσας, μια και στα δύο κειμενικά είδη παρατηρούνται κοινά χαρακτηριστικά ως προς τη δομή και το περιεχόμενό τους. Πολλές φορές άλλωστε οι αφίσες εμπεριέχουν το κειμενικό είδος του σκίτσου. Έτσι λοιπόν, η αποδόμηση της συγκεκριμένης εικόνας βοήθησε και στην ανάδειξη των υποκείμενων χαρακτηριστικών που συναντώνται και στις αφίσες.» Πράγματι, προετοιμάστηκαν οι δραστηριότητες της επόμενης φάσης αποδόμησης σκίτσων/αφισών και δημιουργίας αφισών. Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου: «Η διαδικασία αυτή [συνέβαλε] στην πραγματοποίηση της τελικής εργασίας των μαθητών που [προέβλεπε] το σενάριο, καθώς η διερεύνηση των παραπάνω χαρακτηριστικών [αποσκοπούσε], ουσιαστικά, στο να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο μεταφέρονται τα μηνύματα που εμπεριέχονται σε αυτά τα κειμενικά είδη.»

Επίσης, σύμφωνα πάλι με τις οδηγίες της δημιουργού: «Δεν [δόθηκαν] εκ προοιμίου κριτήρια περιγραφής και ερμηνείας της εικόνας, με σκοπό να καταγραφεί η πρώτη αντίδραση των μαθητών απέναντι σε αυτή. Η καταγραφή αυτή αποσκοπεί στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι μαθητές έχουν μάθει να «διαβάζουν» μια εικόνα.» Αποδείχθηκε λοιπόν ότι συχνά η ανάγνωση μιας εικόνας γίνεται επιπόλαια από τους μαθητές, καθώς δεν παρατηρούν τις λεπτομέρειές της και πώς τα διαφορετικά στοιχεία λειτουργούν μαζί. Επιμείναμε ιδιαίτερα στο σημείο αυτό, όπως και στο ποιος είναι ο πομπός και ποιος ο αποδέκτης του μηνύματος του σκίτσου.

Β΄ Φάση (9 ώρες – εργαστήριο Η/Υ): Κριτική προσέγγιση από τους μαθητές της επιλογής και της χρήσης των λέξεων σ' ένα πολυτροπικό κείμενο με βάση τα νοήματα που αυτό μεταφέρει. Παραγωγή νοήματος από τους μαθητές.

Η Β΄ Φάση, καθώς διήρκεσε αρκετά, παρουσιάζεται εδώ σε τρία μέρη (εντοπισμός-αποδόμηση σκίτσων/αφισών, παρουσίαση αυτών και δημιουργία αφίσας). Παρότι για

τη φάση αυτή προβλέπονταν συνολικά τέσσερις ώρες από τη δημιουργό του σεναρίου, διήρκεσε πολύ περισσότερο και οι λόγοι ήταν οι εξής:

α) Η κατανομή του διδακτικού χρόνου σε μεμονωμένες ώρες και όχι σε δίωρα διπλασίασε το χρόνο και τα συνήθη προβλήματα στο εργαστήριο, που παρουσιάζονται συχνά στην αρχή της ώρας που μπαίνουμε στο εργαστήριο Η/Υ (αργή σύνδεση, λανθασμένοι κωδικοί για τα ψηφιακά εργαλεία κλπ.)

β) Η διακοπή του σεναρίου από άλλες υποχρεωτικές δραστηριότητες στα πλαίσια του μαθήματος (παραγωγή γραπτού λόγου, διόρθωση, διαγώνισμα τριμήνου) διασπούσε την ενότητα του σεναρίου και «κόστιζε» σε χρόνο καθώς οι μαθητές χρειάζονταν κάποια λεπτά κάθε φορά για να θυμηθούν και να προσαρμοστούν στον τρόπο εργασίας.

γ) Η αποκωδικοποίηση των σκίτσων που εντόπισαν οι μαθητές ήταν δύσκολη, ιδιαίτερα το κομμάτι που αφορούσε το «ποιος μιλάει» (πομπός), επομένως επιμείναμε αρκετά στις παρουσιάσεις.

δ) Η θεματολογία της αφίσας που κλήθηκαν να δημιουργήσουν – κοινωνικά προβλήματα στην Ελλάδα σήμερα – ήταν δύσκολα προσεγγίσιμη από τους μαθητές.

Αναλυτικά η Β' φάση εκτυλίχθηκε ως εξής:

1^ο μέρος: Εντοπισμός αφισών/σκίτσων – αποδόμηση – ανάρτηση φύλλου εργασίας με απαντήσεις ανά ομάδα στο wiki (3 ώρες στο εργαστήριο)

1^η ώρα (20/10/2014): Μοιράστηκε το 2^ο φύλλο εργασίας και οι μαθητές εργάστηκαν σε επτά ομάδες ομάδες των τριών-τεσσάρων ατόμων η καθεμία. Οι ομάδες είχαν χωριστεί βάσει κοινωνιογράμματος, παρότι η δημιουργός του σεναρίου πρότεινε να χωριστούν «είτε με κριτήριο την κοινωνικοποίηση των μελών της ομάδας με επιλογή των λιγότερων οικείων μαθητών μεταξύ τους, είτε με κριτήριο την ανομοιογένεια ως προς την επίδοση, για να εξυπηρετηθούν καλύτερα οι παιδαγωγικοί στόχοι διαμόρφωσης της ομάδας.», διότι πιστεύω ότι οι μαθητές εργάζονται καλύτερα όταν επιλέγουν τους συνεργάτες τους.

Στην αρχή αναγνώστηκαν οι δραστηριότητες του φύλλου εργασίας στην ολομέλεια και δόθηκαν κάποιες εξηγήσεις, στη συνέχεια μιλήσαμε για κοινωνικά ζητήματα της σύγχρονης Ελλάδας. Διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές έχουν δυσκολία να εντοπίσουν άλλο κοινωνικό πρόβλημα εκτός από την οικονομική κρίση (μερικές ιδέες που ειπώθηκαν από τους μαθητές ήταν «οι μετανάστες» αλλά όχι ο ρατσισμός, το bullying που αφορά πιο πολύ το σχολείο και τους εφήβους και περιβαλλοντικά προβλήματα που δεν είναι κοινωνικά). Κατόπιν έφτιαξαν έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας για να αποθηκεύουν τις αφίσες/σκίτσα που εντοπίζουν, διάλεξαν εικόνες και σκίτσα και τα αποθήκευσαν στο φάκελο αυτόν. Εντοπίστηκαν από τις ομάδες των μαθητών αρκετά και ενδιαφέροντα σκίτσα, ενώ κάποιες ομάδες άρχισαν να συμπληρώνουν τον πίνακα του φύλλου εργασίας, όπως το είχαμε εξηγήσει στην ολομέλεια στην αρχή. Δεν χρειάστηκε να παρέμβω ούτε στην επιλογή ούτε στην κατανομή των ρόλων στην ομάδα, αφού οι μαθητές δουλεύαν ομαλά και συνεργάζονταν. Οι δραστηριότητες του φύλλου εργασίας 2 εντούτοις δεν ολοκληρώθηκαν, καθώς η μισή διδακτική ώρα είχε χαθεί λόγω έκτακτου συλλόγου των διδασκόντων νωρίτερα.

2^η ώρα – 5/12/2014: Μετά από αρκετές διδακτικές ώρες (κατά τις οποίες το τμήμα έγραψε διαγώνισμα τριμήνου και προχώρησε παρακάτω την ύλη του σχολικού βιβλίου, και καθώς το εργαστήριο ήταν κατειλημμένο) επανήλθαμε στο σενάριο και συγκεκριμένα ολοκληρώθηκαν οι δραστηριότητες του [φύλλου εργασίας 2](#). Στο εργαστήριο Η/Υ λοιπόν, πρώτα κάθισαν στους υπολογιστές ανά ομάδα και ξεκίνησαν να ξαναβρίσκουν τις αφίσες ή τις γελοιογραφίες που είχαν αποθηκεύσει στην επιφάνεια εργασίας και να συμπληρώνουν ψηφιακά τώρα το φύλλο εργασίας 2. Πολλές ομάδες μαθητών είχαν δυσκολία να βρουν τον φάκελο όπου τα είχαν αποθηκεύσει, καθώς είχε περάσει καιρός από την προηγούμενη φορά που μπήκαμε στο εργαστήριο και δεν είχαν φροντίσει να σώσουν το φάκελο στην προκαθορισμένη θέση στο σκληρό δίσκο του Η/Υ (πίστευα ότι οι μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου θα ήταν

εκπαιδευμένοι σε αυτό από άλλα μαθήματα, αλλά δεν ήταν). Αφού οι περισσότερες ομάδες βρήκαν τους φακέλους με τις αφίσες/γελοιογραφίες, οι μαθητές συμπλήρωσαν τον πρώτο πίνακα του φύλλου εργασίας (ΛΕΞΕΙΣ - ΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ). Αποθήκευσαν στον φάκελο με τις εικόνες και το φύλλο εργασίας μισοσυμπληρωμένο με σκοπό να ολοκληρωθεί την επόμενη διδακτική ώρα, όπως και έγινε (βλ. παρακάτω – [3^η ώρα](#)).

Σύμφωνα με τις υποδείξεις της δημιουργού του σεναρίου: «Στη συνέχεια αποδομούν τις αφίσες που επέλεξαν, αξιοποιώντας τη σχετική διαδικασία της πρώτης φάσης, εντοπίζοντας τον τρόπο με τον οποίο λέξεις και εικόνες οπτικοποιούν το μήνυμά τους. Συνδυάζουν λέξεις με οπτικά σύμβολα και εντοπίζουν το επικοινωνιακό και νοηματικό πλαίσιο (ποιος μιλάει, σε ποιον απευθύνεται, ποιο μήνυμα μεταφέρει, ποιο είναι το κοινωνικό γεγονός/θέμα της αφίσας).»

Η εφαρμογή του σεναρίου προχώρησε ομαλά, αλλά πιο αργά από τον προβλεπόμενο από τη δημιουργό του σεναρίου χρόνο. Επρόκειτο όμως για ένα τμήμα στο οποίο υπάρχουν πολλά γλωσσικά ζητήματα, και συχνά έλλειψη κινητοποίησης για τις σχολικές εργασίες. Επομένως έμεινα ικανοποιημένη από το γεγονός ότι συμμετείχαν όλοι και βοηθούσαν στην ομαδική εργασία. Όπως αναφέρει η δημιουργός του σεναρίου: «Κατά τη διάρκεια της ερευνητικής εργασίας των ομάδων ο διδάσκων δεν παρεμβαίνει παρά μόνο αν κληθεί από τους μαθητές. Παρόλα αυτά αυτό δε σημαίνει ότι είναι απολύτως αποστασιοποιημένος, αφού παρακολουθεί το έργο των ομάδων και μπορεί να εστιάζει σε ομάδες που παρουσιάζουν δυσλειτουργίες – είτε σε οργανωτικό είτε σε γνωστικό επίπεδο – όχι όμως με τη μορφή έτοιμων λύσεων, αλλά με την ενίσχυση προς την αναζήτηση μιας λύσης που θα προκύψει από την αυτενέργεια των μαθητών. Συμπερασματικά, ο ρόλος του εκπαιδευτικού προκύπτει κυρίως μέσα από την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της τάξης, αλλά και μέσα από την αντίδραση των μαθητών στο συγκεκριμένο σενάριο.» Βοήθεια χρειάστηκε μία ομάδα για να εστιάσει καλύτερα στο θέμα της οικονομικής κρίσης και τα κοινωνικά προβλήματα που επιφέρει, καθώς είχαν ξεφύγει στο θέμα

της προστασίας των ζώων. Δύο ακόμη ομάδες δεν κατανόησαν τι έπρεπε να γράψουν στις δύο στήλες (ΛΕΞΕΙΣ-ΟΠΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ), οπότε ζητήθηκαν και δόθηκαν περαιτέρω διευκρινίσεις και παραδείγματα κατ' ιδίαν.

3^η ώρα – 8/12/2014: Μερικές ημέρες μετά, και εφόσον δόθηκαν οδηγίες για την ψηφιακή πλατφόρμα <http://wikispaces.com> στους μαθητές σε χωριστή διδακτική ώρα που προηγήθηκε, ολοκληρώθηκε το [φύλλο εργασίας 2](#) και αναρτήθηκε, μαζί με τις αφίσες ή γελοιογραφίες που επέλεξαν οι ομάδες (βλ. εικόνες 1-16), στη σελίδα κάθε ομάδας στο wiki (οι σελίδες είχαν ανοιχτεί από εμένα πριν το μάθημα). Ενώ στην πρώτη ομάδα (εικ.1-6) φαίνεται να είναι αρκετά ξεκάθαρα τα ζητούμενα και η αποκωδικοποίηση της εικόνας και των συμβόλων που χρησιμοποιεί γίνεται εύστοχα, στην δεύτερη (εικόνες 7-11) βλέπουμε τη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι μαθητές να απαντήσουν στο ερώτημα «ποιος μιλάει;» μέσα από το σκίτσο/την αφίσα. Στην δε τρίτη ομάδα (εικόνες 12-16) βλέπουμε τη δυσκολία στην κατανόηση σκίτσων που περιέχουν σύνθετα για τους μαθητές δεδομένα και άγνωστα ονόματα (π.χ. Goldman-Sachs). Αυτός βέβαια είναι ο κίνδυνος και ταυτόχρονα η γοητεία του να ασχολούνται οι μαθητές με θέματα επικαιρότητας: Μερικά θέματα θα τους είναι σύνθετα να τα αντιληφθούν, αλλά οπωσδήποτε αποκομίζουν μέσα από τη διαδικασία αυτή γνώσεις που εξηγούν τον κόσμο γύρω τους, και οδηγούνται σε εύλογες απορίες που τις διατυπώνουν κι έτσι μαθαίνουν.

Ομάδα 1:

ΛΕΞΕΙΣ/ΦΡΑΣΕΙΣ	ΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΟ
Γελοιογραφία: Όλοι μαζί για την πατρίδα!	Ένας άντρας που κρατάει την ελληνική σημαία στο ένα χέρι και στο άλλο το οποίο βρίσκεται από πίσω του, ένα σάκο με λεφτά./ευρώ
Γελοιογραφία: Μα φυσικά και είμαστε στον σωστό δρόμο για την έξοδο από την κρίση	Ένας γάιδαρος με φτερά
Γελοιογραφία: Πέραν τον κάδο από το ταμείο να σου χτυπήσουν τα ψόνια...Τι δεν καταλαβαίνεις; / Ληγμένα / super market	Ένας άστεγος που ψάχνει στον κάδο με τα ληγμένα και ένας πωλητής;
Γελοιογραφία: Νο ελαε 2009-2011	ο Αντώνης Σαμαράς
Γελοιογραφία: Προσοχή! Κυκλοφορούν πορτοφολάδες με γραβάτες	Μέσα σε ένα οδικό σήμα βρίσκεται ένα χέρι που φοράει κοστούμι και πάει να κλέψει ένα πορτοφόλι / Ευρώ

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 3

Εικόνα 4

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΟΙΟΣ ΜΙΛΑΕΙ	ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ	ΠΟΙΟ ΜΗΝΥΜΑ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ/ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΦΙΣΤΑΣ Η ΤΟΥ ΣΚΙΤΣΟΥ
Το βρήκαμε στο αθλητικό site sportdog.gr	Στους κατοίκους της Ελλάδας.	Ότι η κυβέρνηση δεν ενδιαφέρεται όντως για την πατρίδα και κλέβει τους ανθρώπους	Η κυβέρνηση και η εκμετάλλευση των κατοίκων της Ελλάδας.
Έλληνας γελοιογράφος. Το βρήκαμε στο blog ενός Έλληνα chgeorge.gr	Στους κατοίκους της Ελλάδας.	Σαρκάζετε το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν θα βγει ποτέ από την οικονομική κρίση.	Η οικονομική κρίση.
Έλληνας γελοιογράφος.	Στους κατοίκους της Ελλάδας.	Ότι στις μέρες μας όλα τα πληρώνουμε.	Ο αναγκασμός πληρωμής στα πάντα.

Εικόνα 5

Το βρήκαμε στο πολιτικό site dea.org.gr			
Ο έλληνας γελοιογράφος στο site endiaferonta.com	Στους κατοίκους της Ελλάδας.	Ότι ο πρωθυπουργός μας δεν έχει ιδέα τι κάνει.	Ο πρωθυπουργός
Έλληνας γελοιογράφος. Το βρήκαμε στο blog ενός έλληνα chgeorge.gr	Στους κατοίκους της Ελλάδας.	Ότι η κυβέρνηση παίρνει συμφέρον από τον κόσμο και τον κλέβει.	Η εκμετάλλευση των Ελλήνων από την κυβέρνηση.

Εικόνα 6

Ομάδα 2:

ΛΕΞΕΙΣ/ΦΡΑΣΕΙΣ	ΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΟ
Οικονομικής κρίση	Βόμβα
New bank of Europe	Χρήματα
ΔΕΝ ΕΧΩ ΝΑ ΠΑΗΡΩΣΩ	Ταμπέλα
ΦΑΕ ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΤΟ ΦΑΪ ΣΟΥ ΠΑΤΙ ΘΑ ΕΡΘΕΙ Η ΜΕΡΚΕΛ ΝΑ ΣΤΟ ΦΑΕΙ	Μάνα και γιός

Εικόνα 7

Εικόνα 8

Εικόνα 9

Εικόνα 10

ΠΟΙΟΣ ΜΙΛΑΕΙ	ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ	ΠΟΙΟ ΜΗΝΥΜΑ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ/ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΦΙΣΤΑΣ Η ΤΟΥ ΣΚΙΤΣΟΥ
Η Ελλάδα	Στους πολίτες	Την οικονομική κρίση	Χρέη
	Σε όλους τους ανθρώπους της Ευρώπης	Να φυλάμε τα χρήματά μας	Όλοι να φυλάμε καλά τα χρήματά μας
Έλληνας Γελοιογράφος	Στους Έλληνες	Χρεοκοπία	Ότι ΔΕΝ έχει να πληρώσει
Περικλής	Στο γιό	Η κρίση φοβίζει	ΔΕΝ πετάμε ούτε μια μπουκιά φαγητό

Εικόνα 11

Ομάδα 3:

ΛΕΞΕΙΣ /ΦΡΑΣΕΙΣ	ΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΟ
<<Οι επιχειρήσεις μας έκλεισαν>>	Λουκέτο έντονα γράμματα στο “έκλεισαν”
<<HELP!!>>	Το γουρουνάκι με το καρτελάκι κρεμασμένο στο λαιμό του δηλώνει ότι δεν έχουν πια λεφτά οι άνθρωποι για να κάνουν οικονομίες
<<Geek Economy>>	Οι Έλληνες εκμεταλλεύονται τους τουρίστες δείχνοντας τους μη αληθινά αγάλματα για να τους αρέσουν και μη μετανιώσουν βλέποντας κατεστραμμένες κολώνες

Εικόνα 12

Εικόνα 13

Εικόνα 14

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΠΟΙΟΣ ΜΙΛΑΕΙ	ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ	ΠΟΙΟ ΜΗΝΥΜΑ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ /ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΦΗΣΑΣ Η ΤΟΥ ΣΚΙΤΣΟΥ
Όλοι οι επιχειρηματίες που εξαιτίας της οικονομικής κρίσης τα μαγαζιά τους έκλεισαν	Σε επαγγελματίες των επιχειρήσεων	Δεν υπάρχει δουλειά	Όλα τα καταστήματα έχουν βάλει λουκέτο λόγω της οικονομικής κρίσης
Οι άνθρωποι που ξέμειναν από οικονομίες και έχουν λεφτά μόνο για τα βασικά	Στην οικονομία όλης της χώρας	Οι κουμπάρδες πια άδειασαν	Οι κουμπάρδες έχουν αδειάσει

Εικόνα 15

Ένας Έλληνας(η μπορεί και τουρίστας που βλέπει την εκμετάλλευση)	Απευθύνετε στους Έλληνες που δείχνουν στους τουρίστες αυτό που θέλουν να δουν και όχι κομμάτια από μάρμαρα	Πολλά έργα έχουν καταστραφεί με τα χρόνια ,όμως οι Έλληνες δείχνουν στους τουρίστες ψεύτικα αξιοθέατα.	Οι τουρίστες ξοδεύουν λεφτά σε πλαστά αγάλματα
--	--	--	--

Εικόνα 16

2^ο μέρος: Παρουσίαση και συζήτηση πάνω στα ζητούμενα του φύλλου εργασίας 2 στην ολομέλεια.

Επέλεξα να αφιερώσω αρκετό χρόνο στην παρουσίαση των σκίτσων που εντοπίστηκαν για δύο λόγους:

- 1) Ήταν αρκετές οι ομάδες που δεν είχαν κατανοήσει πλήρως τα ζητούμενα, κυρίως στο ερώτημα που αφορούσε τον πομπό του μηνύματος, αλλά συχνά και τον εντοπισμό του μηνύματος του σκίτσου/αφίσας ή και τα οπτικά σύμβολα.
- 2) Υπήρχε δυσκολία στον εντοπισμό κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η σύγχρονη Ελλάδα και θεώρησα ότι με την παρουσίαση σχετικών σκίτσων/αφισών οι ιδέες των μαθητών θα εμπλουτίζονταν. Άλλωστε και σύμφωνα με τη δημιουργό του σεναρίου «Τα αποτελέσματα κάθε ομάδας παρουσιάζονται στην ολομέλεια και σχολιάζονται από τους μαθητές με βάση το φύλλο εργασίας. Όλες οι ομάδες κοινοποιούν τις αφίσες τους στην ολομέλεια και σχολιάζουν τις επιλογές τους, γεγονός που συμβάλλει στην εξοικείωση των μαθητών με την «ουσιαστική ανάγνωση» των αφισών και την προετοιμασία τους για την κατασκευή της δικής τους αφίσας.»

Η παρουσίαση πήρε παραπάνω ώρες από όσες προβλεπόταν και έγινε εκτενής συζήτηση πάνω στον πομπό και τους δέκτες των μηνυμάτων, αλλά και πάνω στα νοήματα των εικόνων και τους τρόπους με τους οποίους συγκροτούνται. Εκτενής συζήτηση έγινε και πάνω στο κοινωνικο-οικονομικό-πολιτικό πλαίσιο στο οποίο οι εικόνες αυτές «διαβάζονται». Οι παρουσιάσεις διήρκεσαν τρεις ώρες (15/12/2014 έως 22/12/2014) σε μεμονωμένες τελευταίες ώρες (είναι λίγο μικρότερες σε διάρκεια από τις υπόλοιπες και διδάσκοντες και μαθητές είναι κουρασμένοι). Οι παρουσιάσεις κύλησαν ομαλά, οι ομάδες παρουσίαζαν ανά τρεις κάθε ώρα, εκτός από την πρώτη ώρα των παρουσιάσεων, όταν παρουσίασε μόνο μία ομάδα και δόθηκαν αρκετές διευκρινίσεις για την αποδόμηση των εικόνων, αλλά και την ανάγνωσή τους στο συγκεκριμένο κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο. Οι διευκρινίσεις αυτές λειτούργησαν ως

οδηγός και για τις παρουσιάσεις των δύο επόμενων ωρών και την αξιολόγησή τους από τους μαθητές.

3^ο μέρος: Δημιουργία αφίσας (16/01/2015, 19/01/2015 και 2/2/2015)

Σύμφωνα και με τον σχεδιασμό του σεναρίου: «Επειτα κατασκευάζουν – με βάση κάποια κριτήρια που τους δίνονται, ώστε να διασφαλιστεί η επιτυχία του εγχειρήματός τους – ένα πολυτροπικό κείμενο με θέμα διάφορα κοινωνικά συμβάντα που αφορούν την Ελλάδα σε μορφή πολυτροπικής αφίσας, με τη βοήθεια σχετικού διαδικτυακού περιβάλλοντος (www.glogster.com). Δημιουργούν, δηλαδή, ένα πολυτροπικό ψηφιακό κείμενο, το οποίο σχετίζεται θεματολογικά και νοηματικά με την εικόνα που αποδόμησαν στην αφορμή. Η αφίσα αυτή θα απευθύνεται στην ευρύτερη σχολική κοινότητα (μαθητές-γονείς-τοπική κοινωνία) και θα καταθέτει την άποψη των μαθητών για τη σύγχρονη κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα. Είναι προφανές ότι θα κληθούν οι μαθητές να εμβαθύνουν στο κοινωνικό συμβάν και στα μηνύματα που μεταφέρονται για την Ελλάδα στα κείμενα που θα κατασκευάσουν. Δημιουργούν έτσι δικά τους κείμενα μέσα από τα οποία εκφράζουν και καταθέτουν τις απόψεις τους και τη δική τους νοηματοδότηση του κόσμου. Μέσα από αυτή τη διαδικασία μπορεί να καταγραφεί το κατά πόσο η κάθε ομάδα επιλέγει και παράγει αφίσες με συγκεκριμένη αξιολογική στάση απέναντι στο υπό διερεύνηση θέμα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη διερεύνηση των ταυτοτήτων των μαθητών.

Τα κριτήρια με βάση τα οποία θα παραγάγουν το πολυτροπικό τους κείμενο μπορεί να ακολουθούν, σύμφωνα με τον Χατζησαββίδη (2011):

A. την ποσότητα της πολυτροπικότητας:

- την έκταση του λεκτικού τρόπου σε σχέση με τη σελίδα
- την έκταση του εικονιστικού τρόπου σε σχέση με τη σελίδα
- τα χρώματα

B. την παρουσίαση

- τη σχέση λεκτικού τρόπου με τον εικονιστικό

- την περιγραφή του εικονιστικού τρόπου
- τα χαρακτηριστικά του λεκτικού τρόπου»

Η δημιουργία των αφισών διήρκεσε συνολικά τρεις ώρες, ενώ είχε προηγηθεί και μία ώρα κατά την οποία δόθηκαν οδηγίες για το πώς λειτουργεί το εργαλείο δημιουργίας ψηφιακής αφίσας <http://glogster.com>. Ως προετοιμασία από τη διδάσκουσα δημιουργήθηκαν λογαριασμοί για έναν μαθητή/μαθήτρια από κάθε ομάδα, και τους επιδόθηκαν τα usernames και τα passwords έτοιμα. Με αυτόν το τρόπο αντιμετωπίστηκε και το πρόβλημα που είχε προκύψει κατά τη δημιουργία λογαριασμών στο wikispaces, όπου οι ίδιοι οι μαθητές είχαν δημιουργήσει λογαριασμούς: Πολλές φορές οι μαθητές ξεχνούν τα usernames ή τα passwords τους. Επομένως, για λόγους οικονομίας χρόνου και παρότι αντιβαίνει την αρχή της αυτενέργειας των μαθητών, που διέπει το σενάριο και τις διδακτικές πρακτικές που σε αυτό ακολουθούνται, αυτή τη φορά επέλεξα να δημιουργήσω εγώ τους λογαριασμούς και να έχω πλήρη κατάλογο των στοιχείων. Ας σημειωθεί ότι το glogster δεν επιτρέπει τη δωρεάν δημιουργία απεριόριστου αριθμού λογαριασμών, αλλά μόνο δέκα ανά εκπαιδευτικό. (Το ίδιο εργαλείο μερικά χρόνια πριν επέτρεπε τη δημιουργία απεριόριστων λογαριασμών δωρεάν από οποιονδήποτε, αλλά αυτό έπαψε να ισχύει. Μπορεί λοιπόν στο μέλλον να μην επιτρέπει τη δημιουργία κανενός λογαριασμού δωρεάν. Καλό είναι λοιπόν να έχει υπόψιν του ο εκπαιδευτικός και άλλα εργαλεία δημιουργία ψηφιακής αφίσας, εναλλακτικά του glogster. Πολλά εργαλεία web 2.0, όπως αυτά, είναι εταιρείες και οι όροι χρήσης τους αλλάζουν απρόβλεπτα και ανά πάσα στιγμή.)

Οι μαθητές εξοικειώθηκαν γρήγορα με τη δημιουργία ψηφιακής αφίσας. Τους μοιράστηκε το [φύλλο εργασίας 3](#), ώστε να έχουν αναλυτικές οδηγίες για την εκπόνηση της εργασίας τους. Επίσης για να γνωρίζουν εξαρχής τα κριτήρια με τα οποία θα αξιολογηθούν και θα αξιολογήσουν τις αφίσες τους.

Αρκετές από τις ομάδες είχαν δυσκολία στον εντοπισμό ενός κοινωνικού προβλήματος το οποίο θα έθιγαν στην ψηφιακή τους αφίσα. Αρκετές από τις ομάδες

είχαν δυσκολία στη στοιχειοθέτηση του μηνύματός τους με εικόνες, σκίτσα και κυρίως λέξεις, ακόμα και μετά την οριοθέτηση του θέματος που θα έθιγαν. Πρόβλημα ήταν επίσης ο σχεδιασμός της αφίσας, η τοποθέτηση των εικόνων, των λέξεων, η επιλογή του φόντου. Όταν ξεπεράστηκαν τα προβλήματα αυτά (για δύο από τις ομάδες δεν ξεπεράστηκαν παρά την τρίτη ώρα εργασίας στο εργαστήριο), με πιο μεγάλη ευκολία πρόσθεσαν βίντεο ή μουσική στην ψηφιακή τους αφίσα. Αναλυτικότερα σχολιάζονται τα τεκμήρια-εργασίες των μαθητών ολοκληρωμένες, όπως ενσωματώθηκαν στο wiki, στη σελίδα κάθε ομάδας.

Έτσι, [η πρώτη ομάδα επέλεξε να ασχοληθεί με περιβαλλοντικά ζητήματα](#) (εικόνα 17), που δεν είναι βέβαια κοινωνικό ζήτημα, αλλά αφορά την κοινωνία. Η ομάδα αυτή είχε ήδη από την 2η φάση του σεναρίου χωριστεί σε δύο υποομάδες που εργάζονταν σε διαφορετικούς υπολογιστές και κατόπιν συνδύαζαν τις εργασίες τους. Με τον ίδιο τρόπο εργάστηκε και στη δημιουργία αφίσας, κάνοντας έτσι μια αρκετά καλή έρευνα για τον εντοπισμό υλικού και βίντεο. (Προτίμησα την ελευθερία στην επιλογή του θέματος, παρά την αυστηρή καθοδήγηση προς ένα αμιγώς κοινωνικό πρόβλημα, που ενδεχομένως οι μαθητές να αισθάνονταν ότι δεν τους αφορά, όπως π.χ. τη χρήση ναρκωτικών. Σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι υπήρχε δυσκολία στον εντοπισμό κοινωνικών προβλημάτων και από αυτή όπως και από άλλες ομάδες.) Η [δεύτερη ομάδα](#) ασχολήθηκε με την [Ελλάδα της κρίσης](#), θίγοντας την φτώχεια, την ανεργία, την πείνα (επιτυχημένη εδώ και συνειδητή η επιλογή του γκρι χρώματος στο φόντο της αφίσας – εικόνα 18) ενώ η [τρίτη ομάδα](#) επέλεξε να παρουσιάσει μια εικόνα της [Ελλάδας ως χώρας με πολιτιστικό και αρχαιολογικό πλούτο](#), μια θεώρηση που απευθυνόταν περισσότερο σε ταξιδιώτες, παρά στην τοπική κοινότητα. Η τρίτη αυτή ομάδα αντιμετώπισε προβλήματα στο χειρισμό του εργαλείου glogster, αλλά κυρίως στην επιλογή θέματος και κατάλληλων εικόνων και κατάλληλων λέξεων για να αναπλαισιώσουν το μήνυμά της. Δεν έθιξε κάποιο πρόβλημα, παρά πρόβαλε την εικόνα μιας Ελλάδας όπως η ομάδα την βλέπει. Τα κείμενα που επέλεξε ήταν υπερβολικά μεγάλα, κάτι που ειπώθηκε και από τις άλλες ομάδες στην αξιολόγηση

(εικόνα 19). Η τέταρτη ομάδα εστίασε στην οικονομική όψη της κρίσης (τράπεζες, φτωχοποίηση, άνοιγμα ψαλίδας πλούσιων και φτωχών), επιλέγοντας κυρίως γελοιογραφίες για να αφηγηθεί κάπως το μήνυμά της (εικόνα 20). Η πέμπτη ομάδα ασχολήθηκε με το bullying, δηλαδή τον εκφοβισμό, και δημιούργησε ένα αρκετά αποτελεσματικό πολυτροπικό κείμενο, συνδυάζοντας ήχο, εικόνα και συνθήματα (εικόνα 21). Η έκτη ομάδα αρχικά ασχολήθηκε με τους σεισμούς, αλλά κατόπιν παρέμβασής μου και αφού εξηγήθηκε γιατί οι σεισμοί δεν είναι ακριβώς κοινωνικό ζήτημα, αποφάσισε να ασχοληθεί με την ανεργία, ιδιαίτερα την ανεργία στους νέους. Η ομάδα αυτή είχε ελάχιστο χρόνο για τη σύνθεση της αφίσας της, καθώς απέρριψε την ιδέα να ασχοληθεί με τους σεισμούς, και μαζί όλη τη δουλειά που είχε κάνει μετά από δύο ώρες εργασίας στο εργαστήριο Η/Υ (εικόνα 22). Η έβδομη και τελευταία ομάδα ασχολήθηκε αρκετά επιτυχημένα με τον ρατσισμό στη χώρα μας. Χρειάστηκε να κάνει μικρή έρευνα ανάμεσα στους συμμαθητές για να διατυπώσει το μήνυμα στις τρεις γλώσσες, μια ιδέα που υποστηρίχτηκε από την αφίσα και πέτυχε να απευθύνεται το μήνυμα στη συγκεκριμένη σχολική κοινότητα. Οι εικόνες, αντίθετα, θα μπορούσαν να μιλούν για οποιαδήποτε χώρα του κόσμου, κάτι που συζητήσαμε πριν έρθει η ιδέα για τις διαφορετικές γλώσσες (εικόνα 23).

Οι μαθητές αφέθηκαν να αυτενεργήσουν και ως διδάσκουσα παρενέβαινα μόνο όπου έβλεπα ότι δεν εργάζονται στοχευμένα για τη δημιουργία αφίσας, αλλά παρασύρονται και περιηγούνται άσκοπα στο διαδίκτυο ή όπου έβλεπα ότι υπήρχε δυσκολία να καταλήξουν σε θέμα-κοινωνικό πρόβλημα που θα έθιγαν (είτε λόγω έλλειψης ιδεών είτε λόγω διαφωνιών ανάμεσα σε διαφορετικές προτάσεις). Δεν ήταν λίγες οι φορές που οι ομάδες οδηγήθηκαν σε δημιουργικά αδιέξοδα εξαιτίας των λόγων αυτών. Τελικά και οι επτά ομάδες, μετά από τρεις ώρες εργασίας στο εργαστήριο, κατόρθωσαν να δημιουργήσουν από μία ψηφιακή αφίσα και να την ενσωματώσουν στο wiki, ώστε να παρουσιαστεί από εκεί και στις υπόλοιπες ομάδες.

Γ' Φάση (3 ώρες 13/02/2015, 16/02/2015 και 03/09/2015 – εργαστήριο Η/Υ): Οι μαθητές παρουσίασαν το έργο τους

Οι παρουσιάσεις σχολιάστηκαν εκτενώς από τους μαθητές, ακολουθώντας τους άξονες των κριτηρίων που είχαν τεθεί εξαρχής (βλ. [φύλλο εργασίας 3](#)). Οι μαθητές που παρουσίαζαν κάθε φορά ήταν πολύ δεκτικοί στις παρατηρήσεις των άλλων ομάδων, αλλά και τις δικές μου και της φοιτήτριας Φιλολογίας που εκείνο τον καιρό έκανε την πρακτική της άσκηση στο σχολείο μας. Η ομάδα διάβαζε τα κείμενα, έπαιζε αποσπάσματα ή και ολόκληρα τα βίντεο και συχνά οι παρουσιάσεις συνοδεύονταν από τη μουσική που είχαν συμπεριλάβει στις ψηφιακές τους αφίσες. Την πρώτη ώρα παρουσιάσεων συγκεκριμενοποιήθηκαν και τα κριτήρια αξιολόγησης, που συμφωνήθηκαν από όλες τις ομάδες και παρουσίασε μία ομάδα μόνο. Τα κριτήρια αυτά σημειώθηκαν από τους μαθητές στο τετράδιό τους, για να αξιοποιηθούν και τις επόμενες δύο ώρες παρουσιάσεων.

Αξίζει να σημειωθούν μερικές από τις παρατηρήσεις των μαθητών, και της φοιτήτριας που παρακολούθησε με πολύ ενδιαφέρον τις τελευταίες παρουσιάσεις: [Η πρώτη αφίσα](#) σχολιάστηκε θετικά ως προς το συνδυασμό εικόνας, χρωμάτων και γραφικών συμβόλων που αξιοποιήθηκαν, τα κείμενα όμως κρίθηκαν μεγάλα και τα γράμματα μικρά για αφίσα. Τέλος, τα βίντεο, παρότι ενδιαφέροντα κρίθηκαν πολύ μεγάλα σε διάρκεια (εικόνα 17). Παρόμοια ήταν η παρατήρηση και για το βίντεο της [τρίτης αφίσας](#) (εικόνα 19), που κρίθηκε όμως επίσης αρνητικά για τη διάταξη των εικόνων στο χώρο, αλλά και για τα φλύαρα κείμενα. Αντίθετα η [δεύτερη αφίσα](#) κρίθηκε επιτυχημένη ως προς τη διάταξη και τα λεκτικά μηνύματα, έγινε όμως εύστοχη παρατήρηση για το μέγεθος των λέξεων, που δεν ξεχώριζαν αρκετά (εικόνα 18). Θετικά κρίθηκε η μουσική της αφίσας αυτής, όπως και της αφίσας της [πέμπτης ομάδας](#), που είχε ως θέμα το bullying (εικόνα 21). Η φοιτήτρια που παρακολούθησε εδώ εύστοχα παρατήρησε, ότι «Θα μπορούσε να προτείνει και λύσεις η αφίσα (π.χ. «Μίλησε γι' αυτό!»)». Ως προς την [τέταρτη αφίσα](#) (εικόνα 20), το τμήμα έκρινε θετικά τα χρώματα και επιτυχημένες τις λέξεις και τα σημεία στίξης, αλλά

παρατήρησαν ότι δεν φαίνονται πολύ, διότι δεν είναι αρκετά μεγάλα τα γράμματα και τα χρώματά τους δεν είναι έντονα. Τέλος, η έβδομη ομάδα κρίθηκε θετικά περισσότερο για τις εικόνες που επέλεξε, αλλά και για τη διάταξη των εικόνων και των λέξεων στο χώρο (εικόνα 23). Η έκτη αφίσα, που έθιγε το θέμα της ανεργίας κρίθηκε αναποτελεσματική ως προς την επικοινωνία του μηνύματός της, κυρίως λόγω του μεγάλου κειμένου που συνόδευε τις εικόνες (εικόνα 22). Η επιλογή του θέματος, των εικόνων και του βίντεο κρίθηκε πάντως θετικά.

Δεν υπήρχε χρόνος για αναθεώρηση των αφισών σύμφωνα με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις βελτίωσης, παρότι κάτι τέτοιο θα ήταν ιδανικό, όπως και ιδανικό θα ήταν να δημοσιευτούν και σε ένα δημόσιο ιστολόγιο της τάξης, ώστε να είναι προσβάσιμο από όλη τη σχολική κοινότητα (γονείς, καθηγητές, μαθητές – σε αυτούς εξάλλου απευθυνόταν η αφίσα). Στις αφίσες όπως αποτυπώνονται εδώ δεν υπάρχει η δυνατότητα να ακούσει κανείς παράλληλα τη μουσική ή να δει τα βίντεο τα οποία συνδημιουργούν το νόημα και συνθέτουν το μήνυμα κάθε αφίσας μαζί με τις λέξεις και τις εικόνες. Κάτι τέτοιο είναι εφικτό στον υπερδεσμό αυτόν <http://gamatessera.blogspot.gr/> όπου δημοσιεύονται οι αφίσες χάριν της καταγραφής της εφαρμογής.

Όπως το πρότεινε και η δημιουργός του σεναρίου: «Οι εργασίες των μαθητών αξιολογήθηκαν από την ολομέλεια και τον διδάσκοντα με κριτήρια που σχετίζονται με:

- τη χρήση του μέσου (τεχνικά χαρακτηριστικά και αισθητική)·
- την επιτυχή σύνδεση λέξεων και εικόνων (αποτελεσματική πολυτροπικότητα)·
- την πρωτοτυπία και την επιτυχή μετάδοση του μηνύματος·
- την αποτελεσματική συνεργασία των μελών της ομάδας·
- την παρουσίαση της ομάδας στο πλαίσιο της ολομέλειας».

Η αξιολόγηση έγινε κατά στο τέλος των παρουσιάσεων κάθε φορά, τόσο από τις άλλες ομάδες όσο και από εμένα. Η ετεροαξιολόγηση ήταν ειλικρινής, αυστηρή και δίκαιη και συγχρόνως γινόταν με μεγάλη προσοχή, ευγένεια και συχνά ευστοχία.

Σύμφωνα και με τη δημιουργό του σεναρίου: «Κάθε ομάδα [παρουσίασε] την αφίσα της στην τάξη, μέσα από μια διαδικασία ερμηνείας και ανάλυσης των επιλογών της ως προς το περιεχόμενο και τη δομή του κειμενικού είδους της αφίσας και ως προς τους στόχους μετάδοσης συγκεκριμένων μηνυμάτων στο ζητούμενο πλαίσιο επικοινωνίας.»

Αυτοαξιολόγηση δεν ζητήθηκε και δεν έγινε από τις ίδιες τις ομάδες. Επίσης δεν υπήρχε πάντοτε χρόνος για να διατυπώσουν την αιτιολόγηση όλων των επιλογών τους στην αφίσα, αιτιολογήθηκαν όμως κάποιες επιλογές, όπως τα χρώματα στην εικόνα 18 ή τα σκίτσα στην εικόνα 20 ή οι διαφορετική γλωσσικοί κώδικες στην εικόνα 23. Οι παρουσιάσεις άφησαν, παρά τις ελλείψεις αυτές, το αίσθημα της πλήρωσης του πρότζεκτ και της ικανοποίησης από την αναγνώριση του έργου στην κοινότητα, καθώς και τη χαρά της επικοινωνίας μεταξύ μας, που το κοινό μας έργο μας προσέφερε.

Εικόνα 17 – ομάδα 1

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΗΜΕΡΑ

άλλοιξη κατοικίας,

φτώχεια

απόγνωση,

πεινά.

ανεργία.

Imagine

Εικόνα 18- ομάδα 2

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το θέατρο

Κολοσσος της ροδου

Ο παρθενώνας

Λευκος πύργος

Η αρχή και ο φέρσι χρονο φρονι αφηριστην
καθ' Ηλωση και αφηρησισηση.Ελασης οι
αφηρησι απηδη Ιασημεσι τους θωσις φηλη
αφηρησις αφηρησισησις φησις.Ελ τους αφηρησι φηλησις
και ΑΠη.Αφηρησις αφηρησις αφηρησις αφηρησις.

Εικόνα 19- ομάδα 3

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

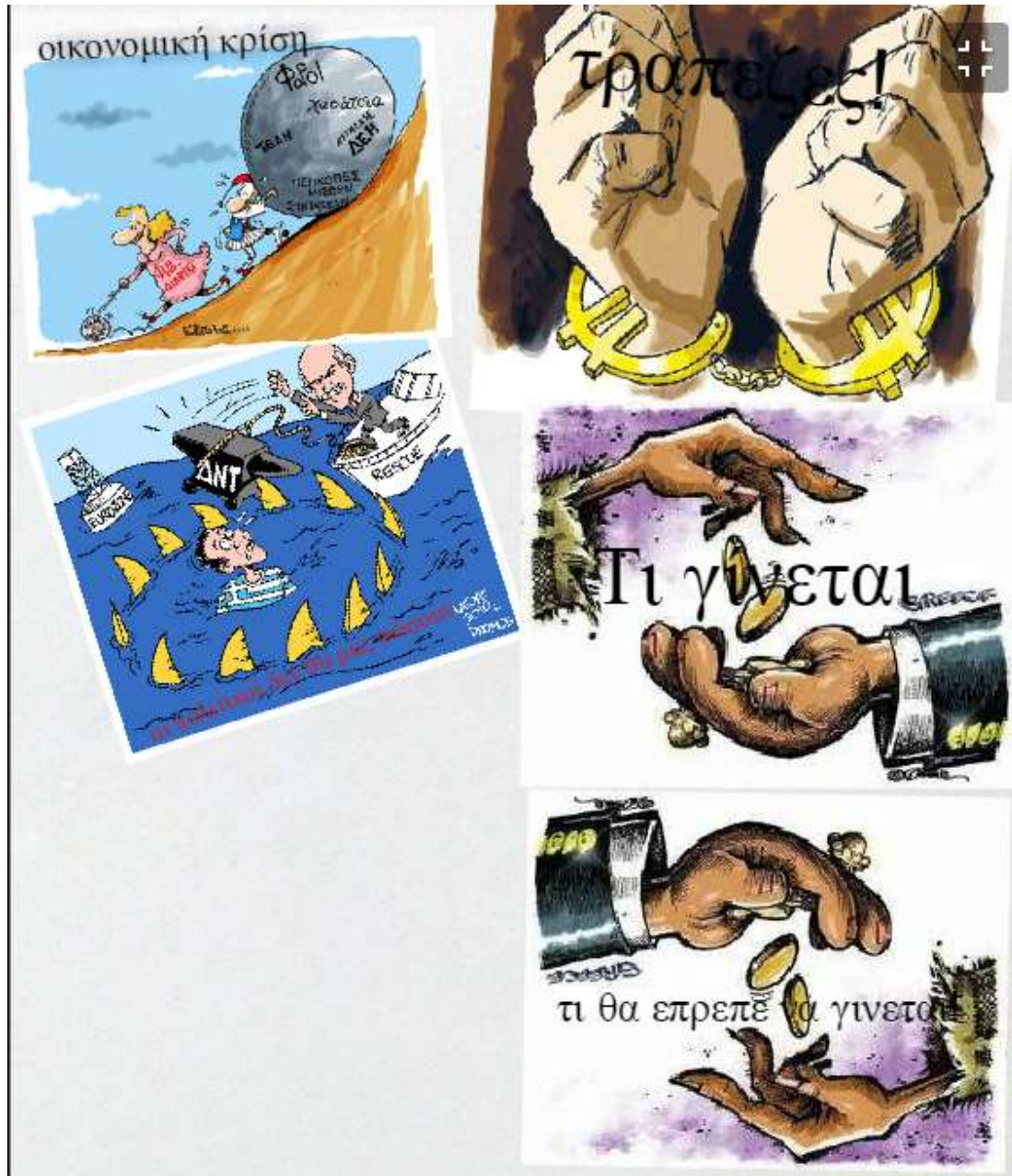

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 20-ομάδα 4

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

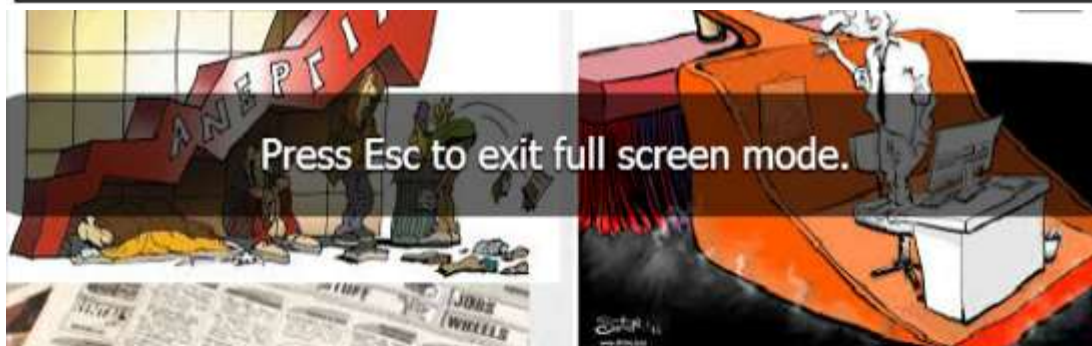
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 21 - ομάδα 5

Press Esc to exit full screen mode.

Η ΑΝΕΡΓΙΑ, ΕΝΑ ΣΟΒΑΡΟ
ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ
ΜΑΣ

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ
ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ Η
ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΚΟΝΤΕΥΕΙ
ΝΑ ΦΤΑΣΕΙ ΤΟ 60%
ΛΟΓΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ
ΤΗΝ ΠΡΕΣΙΣΣΟΤΕΡΗ
ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΗΝ
ΒΙΩΝΟΥΝ ΟΙ ΝΕΟΙ 20

Εικόνα 22 - ομάδα 6

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 23 - ομάδα 7

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1

- Ποια λέξη κυριαρχεί στην εικόνα;
- Σε ποια θέση βρίσκεται αυτή η λέξη;
- Παρατηρείτε κάτι περίεργο στη μορφή της;
- Με ποιες επιμέρους εικόνες πλαισιώνεται η λέξη αυτή;
- Πώς, κατά τη γνώμη σας, συνδέεται η λέξη GR€€C€ με τα υπόλοιπα στοιχεία της εικόνας;

Επίσης, κρατήστε σύντομες σημειώσεις για τα εξής ερωτήματα που αφορούν στη χρήση της λέξης της εικόνας:

- α) Ποιος τη λέει;
- β) Σε ποιον τη λέει;
- γ) Πού και πότε τη χρησιμοποιεί;
- δ) Σε τι είδους κείμενο περιλαμβάνεται;

Φύλλο εργασίας 2

1. Χρησιμοποιήστε μια μηχανή αναζήτησης (π.χ. www.google.gr) με λέξεις-κλειδιά «αφίσες οικονομική κρίση» ή «χιουμοριστικές αφίσες οικονομική κρίση» και βρείτε πέντε αφίσες ή σκίτσα που να περιέχουν λέξεις και εικόνες και να αναφέρονται σε ένα κοινωνικό ζήτημα που αφορά την Ελλάδα και την οικονομική κρίση. Δημιουργήστε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας που θα περιέχει τα ευρήματά σας.
2. Στον παρακάτω πίνακα να καταγράψετε τις λέξεις ή φράσεις που υπάρχουν στις αφίσες ή στα σκίτσα και να τις αντιστοιχήσετε με τα οπτικά σύμβολα που τις

		
Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης		

ΛΕΞΕΙΣ/ΦΡΑΣΕΙΣ	ΟΠΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΟ

περιγράψουν καλύτερα (θυμηθείτε τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίσαμε το σκίτσο για την Ελλάδα στο μάθημα):

3. Με βάση τις λέξεις και τα οπτικά σύμβολα που εντοπίσατε παραπάνω καθώς και το γενικότερο πλαίσιο της αφίσας ή του σκίτσου, συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

ΠΟΙΟΣ ΜΙΛΑΕΙ	ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ	ΠΟΙΟ ΜΗΝΥΜΑ ΜΕΤΑΦΕΡΕΙ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ/ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΑΦΙΣΑΣ Η ΤΟΥ ΣΚΙΤΣΟΥ

Φύλλο Εργασίας 3

1. Επιλέξτε τις κατάλληλες λέξεις και φράσεις, συνδυάστε τις με εικόνες και δημιουργήστε μια αφίσα με θέμα την Ελλάδα, με το ειδικό λογισμικό www.glogster.com
2. Η αφίσα σας απευθύνεται στην ευρύτερη σχολική κοινότητα (μαθητές, γονείς, τοπική κοινωνία) και σκοπό έχει να καταθέσετε την άποψή σας για όσα συμβαίνουν σήμερα.
3. Μπορείτε να εμπλουτίσετε την αφίσα σας με άλλους τρόπους επικοινωνίας, π.χ. με ένα βίντεο, με μουσική ή με ό,τι άλλο κρίνετε κατάλληλο.
4. Λάβετε υπόψιν σας όσα εντοπίσατε στο προηγούμενο φύλλο εργασίας, στις αφίσες/γελοιογραφίες στις οποίες εργαστήκατε (λέξεις και οπτικά σύμβολα / ποιος μιλάει, σε ποιον απευθύνεται, ποιο μήνυμα μεταφέρει, ποιο κοινωνικό θέμα θίγει η αφίσα)
5. Κατά τη δημιουργία της αφίσας να λάβετε υπόψιν σας τις παρακάτω παραμέτρους, με βάση τις οποίες θα αξιολογηθείτε:
 - Τον χώρο που θα καταλαμβάνουν οι λέξεις σε σχέση με την αφίσα
 - Τον χώρο που θα καταλαμβάνουν οι εικόνες σε σχέση με την αφίσα
 - Τα χρώματα
 - Τον επιτυχή συνδυασμό λέξης και εικόνας
6. Ενσωματώστε τις αφίσες σας στο wiki του μαθήματος και σχολιάστε τις αφίσες των άλλων ομάδων (αναρτώντας comment στις σελίδες των άλλων ομάδων)

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Σύμφωνα με τη δημιουργό του σεναρίου: «Οι αφίσες, ψηφιακές και μη, κυριαρχούν στη ζωή μας, και καμιά φορά στολίζουν τους τοίχους των δωματίων των μαθητών. Θα μπορούσε, λοιπόν, να γίνει μια εργασία με τη μορφή project, όπου οι ομάδες των μαθητών θα κατασκεύαζαν αφίσες με συγκεκριμένο ή ελεύθερο θέμα στο πλαίσιο της τυπικής, ημιτυπικής ή άτυπης εκπαίδευσης. Ένας διαγωνισμός αφίσας μπορεί να ολοκληρώσει την όλη προσπάθεια.

Οι αφίσες των μαθητών μπορεί να αποτελέσουν μια καλή αφορμή, για να υπάρξει εμπάθυνση της διδασκαλίας στη δημιουργία του συγκεκριμένου κειμενικού είδους. Η διδασκαλία της αφίσας ως κειμενικού είδους ενσωματώνει χαρακτηριστικά κειμενικών τύπων. Από τη στιγμή που η περιγραφή είναι «*διαδικασία που αναπαριστά γνωστικά αντικείμενα διευθετώντάς τα μέσα σε κοινόχρηστα ή τεχνικά σημασιολογικά πλαίσια*» ([Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#)), οι μαθητές καλούνται να διερευνήσουν τη λανθάνουσα μορφή του κειμενικού αυτού τύπου σε μια αφίσα (κυρίως μέσα από οπτικά σύμβολα της εικόνας) σε συνδυασμό με την πειθώ-επιχειρηματολογία (που προκύπτει κυρίως μέσα από τον τρόπο χρήσης και τη σημασία των λέξεων ανάλογα με το συγκεκριμένο της αφίσας). Πρακτικά η διαδικασία αυτή μπορεί να αποτελέσει ένα στάδιο στο σενάριο, πριν από την επιλογή εικόνων από τους μαθητές. Στην αναζήτηση στο Google – κατηγορία εικόνες – δίνοντας τη λέξη «αφίσα» διερευνούν επιμέρους χαρακτηριστικά του κειμενικού αυτού είδους και των κειμενικών τύπων που συνυπάρχουν (για παράδειγμα υπάρχουν πολιτικές, κοινωνικές και διαφημιστικές αφίσες που επιτελούν συγκεκριμένη λειτουργία με διαφορετικούς σημειωτικούς τρόπους).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Παρότι το σενάριο δεν προβλέπει τη διδασκαλία του κειμενικού είδους της αφίσας, η εξοικείωση με τη χρήση λογισμικών, όπως το Glogster, μπορεί να συνιστά μια καλή ευκαιρία βιωματικής άσκησης των μαθητών στο συγκεκριμένο

κειμενικό είδος, ώστε να αποσαφηνίσουν τα χαρακτηριστικά του και να το διακρίνουν από άλλα παρόμοιου τύπου κειμενικά είδη.»

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Στο συγκεκριμένο σενάριο προέκυψε πράγματι σύγχυση ως προς το κειμενικό είδος της αφίσας και του σκίτσου, όπως προβλεπόταν από τη δημιουργό (Ζαρκογιάννη, Η Ελλάδα μέσα από λέξεις και εικόνες, 2012:22). Ωστόσο, η προτεινόμενη διδακτική πορεία περιέλαβε την αξιοποίηση σκίτσων, που ενσωματώθηκαν στη δημιουργία αφίσας. Θα μπορούσε, ωστόσο, η διδασκαλία του κειμενικού είδους της αφίσας ή του σκίτσου να αποτελεί προαπαιτούμενο του σεναρίου (βλ. Άλλες εκδοχές).

Η εφαρμογή του σεναρίου διήρκεσε περισσότερο από τον προβλεπόμενο χρόνο και η εφαρμογή διακόπηκε λόγω των υποχρεωτικών διαγωνισμάτων, της συγγραφής έκθεσης από τους μαθητές και τη διόρθωση αυτών. Επίσης, χρειάστηκε χρόνος τόσο για την εκμάθηση του εργαλείου δημιουργίας αφίσας (glogster), όσο και για τη δημιουργία αφίσας. Το πρότζεκτ «έτρεξε» κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων τριμήνων με πολλές διακοπές. Επίσης, δεν υπήρξε χρόνος για την ανάρτηση των αφισών σε δημόσιο ιστολόγιο και για τον γραπτό σχολιασμό εκεί από τις υπόλοιπες ομάδες, κάτι που θα είχε πρόσθετη αξία για τους μαθητές.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΔΕΠΠΣ. 2003. *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο*, ΦΕΚ 303B/13-03-2003). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>. [19/11/12]
- Holmes, B., B. Tangney, A. Fitzgibbon, T. Savage & S. Mehan. 2001. Communal Constructivism: Students constructing learning for as well as with others. A search for an appropriate model of education. *Mind*, 3, 1-7. Citeseer.

- Kalantzis, M. & B. Core. 1999. Πολυγραμματισμοί: επανεξέταση του τι εννοούμε ως γραμματισμό και τι διδάσκουμε ως γραμματισμό στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας. Στο Α.Φ. Χριστίδης (επιμ.). “Ισχυρές” και “ασθενείς” γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. *Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού* (τ. 2), 680-695. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Kress, G. 2000. Multimodality. *The New London Group, Multiliteracies: Literacy learning and Design of Social Futures*, London and New York: Routledge, 164-180.
- Kress, G. & T. Van Leeuwen. 2001. *Multimodal discourse*. London: Arnold.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2010. Θεωρητικό πλαίσιο της γλωσσικής διδασκαλίας και αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στο *Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των επιμορφωτών στα Πανεπιστημιακά Κέντρα Επιμόρφωσης*, τεύχος 3: κλάδος ΠΕ02, Β' έκδοση. Πάτρα: ΕΑΠΥ.
- Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μελέτη στο πλαίσιο της Δράσης 62 (Π.3.1.3)*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://www.greeklanguage.gr/aboutdigitalschool>. [19/11/12]
- Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. 2011. *Πρόγραμμα Σπουδών για τη Διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας & της Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο*. ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. Αθήνα. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info/newps.php> [19/11/12]
- Σαπουντζής, Γ. 2011. Η εφαρμογή της θεωρίας του Κοινοτικού Εποικοδομητισμού (Communal Constructivism, C.C) σε περιβάλλοντα διαδικτυακής εκπαίδευσης. Στο *Τα Εκπαιδευτικά*. τ. 99-100, 162-171.
- Χατζησαββίδης, Σ. 2011. Λόγος και εικόνα στον ημερήσιο ελληνικό τύπο: διερεύνηση του βαθμού και των χαρακτηριστικών της πολυτροπικότητας. Στο

Πρακτικά της ημερίδας Εικόνα και λόγος στα Media. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
http://users.auth.gr/sofronis/dimos_articles_pg07.html. [19/11/12]